

ORTA KUZEY ANADOLU NOHUT ÜRETİM ALANLARI İNCELEME GEZİ RAPORU

GEZİ TARİHİ: 31 Temmuz-3 Ağustos 2012

KATILANLAR: Zir.Yük.Müh. Hakan ÖZİÇ

Orta Kuzey Anadolu nohut üretim alanları inceleme gezisi bölgede nohut yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı Ankara, Kırşehir, Yozgat, Çorum ve Sivas illerinde gerçekleştirilmiştir.

Gezi süresi boyunca yapılan gözlemlerde geçmiş yıllarda üretimin yoğun olarak yapıldığı illerde il bazında nohut üretiminin olduğu görülürken bundan sonra köy bazında üretim bölgelerinin isimlendirileceği görülmektedir. Bununla birlikte uygulanan yetiştirme teknikleri de yetiştiriciliğin yapıldığı yan yana iki köyde farklılık arz etmektedir. Yetiştirme teknikleri olarak nitelendirdiğimiz toprak hazırlığı, ekim yöntemi, yabancı ot ile mücadelesi hastalık ve zararlılar ile mücadelede v.b. teknikler incelenen bölgeler içerisinde geçen senelere göre daha doğru ve zamanında uygulanmıştır. Bu yıl ikliminde etkisiyle birlikte yabancı ot probleminin geçmiş senelere oranla fazla olmadığı tespit edilmiştir. Hastalıklar ile mücadelede özellikle antraknoza karşı bölge genelinde kimyasal ilaç uygulamasının yapıldığı gözlenmiş ve bölge üreticileri ile yapılan görüş alışverişlerinde teyit edilmiştir. Ekim zamanı bölge genelinde kışın sert geçmesinden dolayı geçikmiştir.

2012 iklim verileri bölgede uzun yıllar ortalamasına göre farklılık göstermiştir. 2012 ilkbahar mevsimi sıcaklıkları İç Anadolu Bölgesinde Yozgat'ın doğusunda kalan bölgede normalin altında gerçekleşmiştir. Özellikle Sivas ve Kangal bölgesi düşük sıcaklıklardan fazla etkilenmiştir. 2012 ilkbahar mevsim yağışları İç Anadolu bölgesinde 116 mm olarak kaydedilmiş ve bu uzun yıllar ortalaması olan 139 mm altında kalmıştır. Geçen yıl aynı dönemde kaydedilen yağış miktarı ise 177 mm olmuştur. Gerçekleşen bu yağış miktarı uzun yıllar ortalamasına göre %17 geçen yıla göre ise %34 düşük gerçekleşmiştir. Haziran ayı içerisinde kaydedilen yağış miktarı ise uzun yıllar ortalamasına göre % 45,8 düşük kaydedilmiştir. Bu nedenle bazı bölgelerde bitki gelişiminde aksaklıklar vardır.

İncelenen bölgeler içerisinde Kırşehir, Kaman bölgesinde bitki gelişimi diğer bölgelere göre daha iyidir. Bu bölgede ILC195 olarak isimlendirilen küçük taneli nohut çeşidinin ekim alanı fazladır. Hasat öncesinde sıcaklıkların yüksek seyretmesinden dolayı tane rengi oldukça yeknesak görülmektedir. Güneydoğu ve Orta Güney Anadolu bölgelerine göre Orta Kuzey Anadolu bölgesinde hasat edilen nohutların tane irilikleri ve renklerinin daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Sorgun-Boğazlıyan, Sorgun Akdağmadeni ve Alaca-Çorum bölgelerinde antraknoz hastalığının etkisi diğer bölgelere göre biraz daha fazladır. Bahsi geçen bu bölgelerde geçen yıl antraknoz hastalığının üretim alanlarında yoğun görülmesi, hastalık etmeninin toprakta mevcut olması ve tohumla taşınması, tohum ilaçlaması yapılmadan ekilen alanlarda hastalık etmeninin fazla görülmesine sebebiyet vermiştir. 2011 yılında nohut mahsul fiyatlarının son yılların en yüksek değerlerine ulaşmasından dolayı Orta Kuzey Anadolu bölgesinde yetiştiricilerin tohumluklarını bile satmasına sebep olmuştur. Bu nedenle 2012 ekim döneminde yetiştiriciler tohumluk olarak ne buldularsa ekmişlerdir. Buda bölgede görülen hastalık zararının bir nedeni olarak söylenebilir.

Kalecik-Çubuk-Polatlı-Haymana bölgesinde Akyurt istikametinden Kalecik istikametine doğru gidildikçe nohut ekim alanlarının bu yıl geçen yıla oranla fazla olduğu görülmektedir. Bu bölgede bitki gelişimi yağış düzensizliklerinden dolayı biraz zayıf olsa da genel olarak normal düzeydedir. Çubuk ilçesi etrafında nohut üretim alanlarda azalma olmuştur. Mevcut alanlarda bitki gelişimi normal,

hastalık durumunun verimi %10 dolayında etkileyeceği tahmin edilmiştir. Polatlı- Haymana arasında ekim alanı geçmiş yıllarda olduğu gibi azdır. Bu bölgede bitki gelişiminin ilk döneminde antraknoz hastalığı etkisini göstermiş ancak sıcaklıkların artması ile hastalık etmeni etkisini kaybetmiştir.

Bala-Karakeçili- Çelebi bölgesinde özellikle Bala ile Çelebi arasında geçmiş yıllarda çok olmamakla birlikte görülen nohut ekim alanları hiç kalmamıştır. Bölgede çerezlik ayçiçeği yetiştiriciliği alım merkezinin de bu bölgede olmasından dolayı son birkaç yılda çok fazla artmıştır.

Çelebi-Hirfanlı barajı-Kaman bölgesinde Hirfanlı barajı kavşağından sonra nohut ekim alanları başlamakta. Bu bölgede ekim alanı fazla ve bitki gelişimi çok iyi, ilkbahar mevsimi yağış miktarı da İç Anadolu Bölgesinde en yüksek bu bölgede kaydedilmiştir. Hastalık bölge genelinde yok. Tane tipi olarak ILC 195 olarak isimlendirilen küçük taneli nohut çeşidinin bu bölgede yoğun olarak ekildiği yapılan incelemelerde tespit edilmiştir. Verimliliğin bu bölge içerisinden küçük taneli çeşitlerde 130-150 kg civarında olması beklenmektedir. Bölge genelinde hasat başlamış ve genelde hasat biçer döver ile yapılmaktadır.

Kaman-Hamit-Akpınar bölgesinde ekim alanı bu yıl fazla. Bazı tarlalarda antraknoz hastalığı görülmekte ancak genel olarak durum iyi. Ekimin erken yapıldığı tarlalarda hasat başlamıştır. Kaman çevresinde biçerdöver ile yapılan hasat Hamit bölgesinde el ile yolma şeklinde yapılmaktadır. Bu bölgede incelenen arazilerde küçük taneli çeşitlerin yanında krem tane renginde Gökçe ve benzeri çeşitlerinde üretiminin yapıldığı da tespit edilmiştir. Hasat edilen mahsulün renk ve kalibre değerleri oldukça iyi olduğu görülmüştür. Verimliliğin bahsi geçen bölgede yüksek olması beklenmektedir.

Akpınar-Kırşehir, Kaman Yol ayrımı bölgesinde Akpınar çevresinde bir miktar ekiliş azalmasının olduğu gözlenmiştir. Kırşehir-Kaman yol ayrımına doğru gidildikçe ekim alanı artmaktadır. Bu bölgede küçük taneli çeşitlerden ziyade krem tane tipinde çeşitlerin ekim alanlarına hakim olduğu görülmüştür. Bölge genelinde antraknoz hastalığından etkilenen tarlaların olduğu tespit edilmiş ve bu nedenle hastalıktan etkilenen alanlarda %10-20 verim düşüklüklerinin olabileceği tahmin edilmektedir.

Kırşehir-Mucur-Kozaklı-Boğazlıyan-Sarıkaya bölgesinde Mucur köylerinde az miktarda küçük nohut üretim alanları dışında ekim alanına rastlanmamıştır. Bölge genelinde yoğun hububat ekilişinin olduğu görülmüştür.

Sarıkaya-Sorgun bölgesinde Sorgun'a yaklaştıkça ekim alanları ile karşılaşmaktadır. Ekim alanı geçmiş yıllara göre az. Bu bölgede bitki gelişimi çok iyi değil. Antraknoz hastalığı üretim alanlarını %20-30 civarında etkilemiş durumda. Erken ekimin yapıldığı arazilerde hasat elle yolma yöntemi ile yapılmakta. Verimliliğin 80-90 kg/da civarında olması beklenmektedir.

Sorgun-Yozgat bölgesinde ekim alanı geçmiş yıllar ile benzerlik göstermekte. Yozgat'ın doğu ve kuzey doğu istikametindeki köylerinde ekim alanı biraz fazla bitki gelişimi normal ve tane doldurma döneminde. Antraknoz hastalığı mevcut ancak bitki gelişimini çok fazla olumsuz etkilememesi bekleniyor. Verimliliğin 90-100 kg/da civarında gerçekleşmesi bekleniyor.

Yozgat-Musabeyli- Boğazkale bölgesinde ekiliş geçmiş yıllarda olduğu gibi fazla. Gelişim özellikle bitki boyu olarak biraz zayıf ancak bitkilerin tane tutma oranı normal. Hastalık ekim alanlarında görülüyor. Tane rengi bu bölgede Kırşehir bölgesinde olduğu kadar iyi değil. Verimliliğin 100 kg/da civarında olması beklenmekte.

Yozgat Alaca yol ayrımı-Eymir-Sorgun-Çekerek bölgesinde nohut ekimi fazla özellikle Yozgat`ın Sarımbey, İsafakılı, Darıcı, Taşpınar, Tulumköy, Kolanlı, Külhöyük köylerinde ekim alanı fazla. Bölge içerisinde pulluk ile ekimlerin yapıldığı arazilerin çok olduğu ve bu bölgede erken ekimin yapıldığı tarlalarda antraknoz hastalığının etkisi görülmektedir. İncelenen bölgeler içerisinde en çok ekilişin olduğu bölgenin bu bölge olduğunu söylemek mümkün. Bölge genelinde verimliliğin 80-100 kg/da olması beklenmektedir.

Çekerek-Aydıncık-Alaca bölgesinde Aydıncık kasabasından Alaca istikametinde özellikle Baydıgın kasabası ile Çopraşık arasında kalan bölgede ekim alanı fazla. Ekimin geç yapılmasına bağlı olarak biraz bitki gelişiminde zayıflıklar görülmekte. Antraknoz hastalığı bazı tarlalarda %40`a varan zarar yapmış durumda. Alaca`ya yaklaştıkça ekim alanları azalıyor. Bölge genelinde verimliliğin 90kg/da civarlarında olması beklenmektedir.

Alaca çevresi- Çorum bölgesinde ekim alanları her geçen yıl biraz daha azalmaktadır. Alaca çevresinde Sungurlu ve Çorum istikametine doğru olan birkaç köy dışında diğer bölgelerde ekim alanlarında daralmanın olduğu görülmektedir. Alaca yakınına yapılan Alaca sulama barajının etkisiyle antraknoz hastalığının bölgede yaygınlaşmasından dolayı yetiştiriciler nohut tarımından vazgeçmeye başlamış durumdadır. Mevcut ekim alanlarında Alaca merkezi ve Sungurlu yolunda bitki gelişimi normal ve antraknoz hastalığının etkisi azdır. Çorum yolu üzerindeki arazilerde ise hastalığın etkisi daha fazladır. Bazı tarlalarda hastalıktan dolayı %30-40`a varan verim düşüşlerinin olacağı tahmin edilmektedir.

Çorum-Mecitözü- Gökhöyük yolu bölgesinde Çorum`dan Mecitözü istikametine doğru Çomarbaşı, Karaağaç köyleri civarında nohut ekilişinin olduğu gözlenmektedir. Mecitözü yol ayrımından Gökhöyük istikametine gidildikçe üretim alanlarında azalış söz konusu. Bu bölgede yağlık ayçiçeği ekilişlerinin çok fazla gerçekleştiği görülmekte. Mecitözü`nden Gökhöyük istikametine doğru 20km boyunca da nohut ekim alanı az. Bölgede yağlık ayçiçeği alım fiyatlarının yüksek olması ve domuz zararından dolayı nohut yetiştiriciliğinin güçleşmesi nedeniyle ekim alanlarında daralmanın olduğu bölgede gerçekleştirilen bilgi alışverişleri sonucunda tespit edilmiştir.

Mecitözü kavşağı- Merzifon bölgesinde ekim alanları Tanrıvermiş, Pınarbaşı köyleri ile Kamışlı beldesi arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu bölgede antraknoz hastalığının etkilerini görmek mümkün. Bitki gelişimi bu köylerde iyi verimliliğin 100kg/da üzerinde olması beklenmektedir.

Sorgun-Doğankent-Saraykent-Akdağmadeni bölgesinde bu bölgede Doğankent`e kadar nohut ekilişi az ve mevcut alanlarda hastalık görülüyor Saraykent çıkışından Akdağmadeni`ne doğru olan bölgede ekiliş var. Bu alanda hastalık etkisi pek görülüyor. Akdağmadeni girişinde de ekim alanları var ancak geçmiş yıllardaki kadar fazla değil.

Akdağmadeni-Yıldızeli bölgesinde Akdağmadeni`ne yakın olan Pazarcık, Emecik, Yavu kasabaları etrafında ekim alanları mevcut. Bölgede hastalık görülüyor ancak bazı tarlalarda domuz zararının olduğu gözlenmektedir. Verimlilik bu bölgede 120kg/da civarında olması bekleniyor. Bölge genelinde ekim alanları bir miktar azalmış. Azalan ekim alanlarında fiğ tarımının yapıldığı gözlenmiştir.

Sivas-Ulaş-Kangal-Gürün bölgesinde Kangal`a kadar olan arazilerde nohut tarımı yok. Kangal`ın Kızıleniş, Karagüçük, Etyemez köylerinde ekim alanı çok fazla. Mevcut ekim alanı Gürün`e doğru devam etmekte. Kangal-Gürün yoluna bağlandıktan sonra ekim alanının yoğunluğu azalıyor. Ancak

yol boyu nohut tarlalarını görmek mümkün. Kangal-Gürün arasında kalan bu bölgede de Yozgat, Sorgun köylerinde olduğu gibi ekim alanı fazla. Bitki gelişimi, 2012 ilkbahar yağışlarının en az kaydedildiği bu bölgede biraz zayıf olsa da bakla bağlama oranı yeterli sayılabilir. Yer yer antraknoz hastalığından etkilenen araziler görülse de bu yıl için önemli üretim bölgelerinden birisi olarak bu bölge söylenebilir.

2012 üretim sezonunda Orta Kuzey Anadolu bölgesinde üretim alanlarının yoğunlaştığı bölgeler Kırşehir, Kaman, Yozgat Sorgun - Alaca ve Sivas Kangal-Gürün bölgeleri olduğu söylenebilir. Diğer bölgelerde üretim alanlarında bir miktar azalmanın olduğu ancak üretimin yoğun olarak yapıldığı bölgeler ile üretimin azaldığı bölgelerin birbirini dengeler konumunda olup, üretim miktarında geçen yıla göre bir düşüşün olmayacağı tahmin edilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde Ülkemizde yemeklik tane baklagiller içerisinde en çok üretim miktarına sahip olan nohut tarımı her geçen yıl ekim alanı olarak bir miktar azalma göstermektedir. Nohut tarımında uygulanan ekim yöntemi, yabancı ot ve hastalıklar ile mücadele, hasat yöntemi gibi yetiştirme teknikleri bazı bölgelerde doğru olarak uygulanmasına rağmen halen Yozgat-Sorgun Eskişehir- Sivrihisar, Isparta- Yalvaç üretim alanlarında pullukla ekim gibi ilkel yöntemlerin uygulandığı, özellikle küçük üretim parsellerinde yabancı ot kontrolü ve hastalıklara karşı kimyasal mücadelenin yapılmadığı, nohut yetiştiriciliğinde parsellerin kendi kaderlerine bırakıldığı ve verim olarak, ne verirse beklentisi içinde bulunduğu gözlenmiştir. Son yıllarda yaşanan antraknoz hastalığına bağlı olarak ürün elde edilememesi sebebiyle yetiştiricilerin hastalığa dayanıklı yeni nohut çeşitlerini arayış içinde olması ise tek sevindirici nokta olarak değerlendirilebilir. Nohut tarımında geliştirilen antraknoza dayanıklı çeşitlerin tohumculuk faaliyetlerine son yıllarda verilen önem ve yetiştiricilerin artık bu konuda bilinçlenmesi önümüzdeki birkaç yılda hastalık nedeni ile üretim kayıplarını azaltacak gibi görünmektedir.

Sonuç olarak; her yıl azalış gösteren nohut üretim alanlarında bu yılda bir miktar azalmanın olduğu gözlenmiştir. 2009 yılından bu yana nohut üretiminde antraknoz hastalığına bağlı olarak yaşanan verim düşüklüğü bu yıl etkisini geçmiş yıllardaki gibi göstermeyecektir. Orta kuzey Anadolu bölgesindeki üretim yapılarına alt bölgelerin azalmasına rağmen var olan üretim bölgelerindeki ekim alanı yoğunluğunun ve verimliliğin geçen yıldan fazla olması, 2012 yılında nohut üretiminin geçen yıla oranla %20-25 fazla olacağını işaret etmektedir.